HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורב האי במאי אוקים לה אי ביד קשיא רישא אי בשומר קשיא סיפא איבעית אימא [ק] בשומר איבעית אימא ביד איבעית אימא ביד והוא דאמר [ר] (כרבי יהודה) בן נקוסא ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר כתנא קמא ור' יוחנן אמר כולה ביד והוא דאמר כת"ק ת"ש [ג] רבי יהודה אומר קולית שיש עליה כזית בשר גוררת כולה לטומאה אחרים אומרים [א] אפילו אין עליה אלא כפול גוררת כולה לטומאה ורב האי במאי מוקים לה אי ביד קשיא סיפא אי בשומר קשיא רישא איבעית אימא ביד והוא דאמר כרבי יהודה ואיבעית אימא בשומר כאחרים ורבי יוחנן אמר כולה בשומר והוא דאמר כאחרים הא כפול קא אמרי אידי דקאמר תנא קמא שיעורא קאמרי אינהו נמי שיעורא אמר [ד] רבא דיקא נמי דבשומר עסקינן דקתני קולית שמע מינה איתמר רבי חנינא אמר זהו שיעור ור' יוחנן אמר אין זה שיעור אין זה שיעור והא קתני כפול אידי דקאמר ת"ק שיעורא קאמרי אינהו נמי שיעורא אמר [ה] רבי אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול ומטמא בשל קטנית מפני שרוצה במשמישן כדאמר רב אחא בריה דרבא בקולחא ומשום יד הכא נמי בקולחא ומשום יד ומאי במשמישן בתשמישן ת"ש [ו] דתנא דבי רבי ישמעאל [ז] על כל זרע זרוע [ח] (אשר יזרע) [ט] כדרך שבני אדם מוציאין [י] חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן [יא] בריה שאני בעי רב אושעיא שני

ורב במאי מוקי לה אי ביד קשיא רישא. ה"מ למימר לר' יוחנן מי ביד. שבעצם הזה אין בו מום אבל בשר יש בראשו ורגלים הימך: קשיא רישא. דקתני הבית טמא אבל יש לפחות מכזית: ואי בשומר. כגון בעצמות שיש בהן מוח והכניס שני לתוכן כריקנין לבית ומשום הכי הבית טמא דיש שומר לאלי זית ואע"פ שאין המוח בבית שומר מכניס ומוציא טומאה ומביאה לבית. וה"מ עצם הזה הנכנס לבית אינו שומר לאוכל אבל הרי הוא כשומר לבית כנגדו אלא בראשו החמר ואין תנן[ב] הנוגע בנבלת הבשר מטמורין אלא אי הוי שומר אלא מה שנגוד האוכל על כרחך שומר הוא שכל זמן שהקולית שמורה לאוכל שבשורה נשמר: קשיא סיפא. דקא מטהר ר' יהודה בן נקוסא ורב אמר לעיל [קיח:] אין שומר לפחות מכפול הא לכפול יש שומר ואלי זית יתר על כפול. ור' יוחנן נמי הוה ליה לאקשויי מדרבי יהודה בן נקוסא כל היכי דמוקמת לה אי ביד אי בשומר מתניתא קמא אי בשומר מוקמינן לה דמדנקט שני מצאי זיתים משמע דבל' וה' עצמות ובכל אחת פחות מכפול מודי הוא דטהור ור' יוחנן אמר יש שומר לפחות מכפול [שם] ומיהו לאחד מיניהו פריך והדר מתרלי לה [ג]תרוייהו מר לטעמיה ומר לטעמיה: **לימא ביד הו'.** דין ביד אין בשומר ליכא למוקמא דל"ק רב דאמר כמאן דלא רב ביד מטהר ובשומר מטמא ומ"ק מטמא בתרוייהו [ד]ורבי יהודה בן נקוסא מטהר בתרוייהו אלא בשומר הא קמ"ל: **קשיא סיפא.** [קיח:] מלא ביד קאי הילכך בעי אלי זית ליטהר מיהא כפול דמודי ר' יוחנן לחיי יש לפחות מכפול כדפירשית לעיל[ה] מדלא עדיף ותנא להו בשומר לא מצי למוקומה דקשיא ליה אם כן אפילו ד' עצמות נמי דיש שומר לפחות מכפול: **קולית.** הוא עצם עגיון של ירך וכו' ומוח תמיד רדונדי"ל בלע"ז: **גורר אף כולה לטומאה.** מותו זית גורר את כל הקולית לטומאה אפי' היה עם כזית מולכין ונגע הבשר בה בכל מקום שבה טמא: **קשיא סיפא.** לתחרים דהאמר רב [שם] אין יד לפחות מכזית: **אי בשומר קשיא ריש'.** דקאמר ת"ק כזית אין בגיד מכזית לא ורב אמר אין שומר לפחות מכפול הא לכפול יש שומר: **ורבי יוחנן אמר לך כולה בשומר והוא דאמר לתחרים.** דיש שומר מיהא לפחות מכזית: **הא כפול קאמרי.** ורבי יוחנן אמר [שם] יש שומר לפחות מכפול: **אמרי לימיה נמי שיעור.** ועלעולם לפחות מכפול נמי אמרי. וכל שכן לאי הוה מוקי לה ר' יוחנן ביד הוה ניחא ליה טפי הואיל והוה לאמר לתחרים אלא משום דקתני קולית ולא נקט עצם אחר אי הוה מוקי לה ביד ודוקא כפול קאמרי לתחרים הוה מקשין ליה והא קולית קתני ופתח קולית שומר היא ואפילו הכי קאמרי לתחרים כפול וכי יוחנן אמר אין זה שיעור הילכך מוקי לה בשומר: **דיקא נמי דבשומר עסקינן מדקתני קולית.** ופתח קולית יש בה מוח: **אמר רבי חנינא אמר.** אלי כפול דקאמרי לתחרים דוקא קאמרי והא הוא שיעור דבגיד מכפול ליכא: **אין זה שיעור.** לאו דוקא קאמרי: **רבי אלעזר בן עזריה מטהר.** בשומר של פול דלאו שומר הוא כגון אותן שהרבינו שהפולים גדלין בהן קופ"ט בלע"ז [ו] מפני שהפולין גסין ואין נריכין לשומר דעוד [ז]אליבא אין שומר זה מכניס ומוציא ומצטרף כאלו שומרין: **ומטמא בשל קטניות.** דשומר הוא דלקיש הן ואין יכולין לנקרן ונימא ליה בפותא שרביטין ואל יתערב בהן פסולת: **משמישן.** שמשמשם בהן על ידי השרביטין. וריקא דהך מתניתין הכי שרביט שריקנו טהור שייר בו גרגיר אחד טמא [ח]שם שרביטין הרבה וכגון אותן שהרבינו שרביטין והפול כפיה כפול דאי לאו הכי אמאי מוקמינן לה בשומר מכניס ומוציא את הטומאה: בעי רב אושעיא

טז א מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הלכה י"ז:

יז ב מיי' שם הל"ד:

לעזי רש"י

רידונדי"ל. עצם הירך. קוש"ט [קושי"ש]. קליפות, תרמילים (של פולים).

שיטה מקובצת

[א] איבעית אימא ביד איבעית אימא בשומר: [ב] אמר רבה דייקא נמי דבשומר: [ג] לה לתרוייהו מר לטעמיה ומר לטעמיה: [ד] ות"ק מטמא בתרוייהו (אלא בחדא מוקי לה) ור' יהודה מטהר בתרוייהו אלא בחדא מוקי לה וקאי כחד מיניהו: [ה] לפיכך אין שומר זה מכניס ומוציא ומצטרף כשאר שומרין כל זה נמחק: [ו] שייר בו גרגיר אחד טמא וכגון שיש בין השרביט וכו' כצ"ל ונ"ב כך מצאתי מוגה בקצת פירושי רש"י ז"ל כתיבת יד ובקצת פירושי רש"י ז"ל מצאתי כך שיש בו שרביטין הרבה וכגון שיש בין השרביטין והפול כביצה ואין במשמש לשון התוס' שהיה להם כן בפי' רש"י ז"ל דוק ותשכח: [ז] כר' יהודה דהלכתא כותיה לגבי דר"מ דאחרים: [ח] דדילמא הא דאיצטריך למימר לאחרים: [ט] קס"ד דמקשה דמיירי: [י] לקמן גבי אוכל שחלקו דקא סלקא דעתין דמיירי:

רבינו גרשום

(המשך) מוקים לה ביד והוא דאמר בתנא קמא דס"ל כזית אין פחות מכזית לא: ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר באחרים דסברי לה כפול הוי שומר כרב: ור' יוחנן בולה בשומר כלומר כולה מוקים לה בשומר והוא דאמר כאחרים: אחרים הא בפול אמרי כלומר והוא סבר יש שומר לפחות מכפול. אידי דקאמר ת"ק שיעורא כלומר כזית קאמרי אחרים נמי כפול ולא אמרי דוקא אלא סבירא להו אפי' פחות מכפול: מדקתני קולית. כלומר מאי שנא דקתני קולית יותר משאר אלא ש"מ בקולית שיש בו מוח איירי ומשום שומר נגעו בה: איתמר ר' חנינא אמר זהו שיעור כלומר אין שומר לפחות מכפול הא כפול יש שומר: אין זה שיעור והא קתני כפול כלומר לאחרים: אידי דקאמר ת"ק כזית קאמרי אחרים כפול [ט] ואפי' לפחות מכפול יש שומר ומוציא ומכניס ומצטרף: ת"ש ר' אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול. כלומר שאם נטמא השומר לא נטמא האוכל שבתוכו שאין חשוב לו שומר שאין צריך לו שהפול גם הוא יכול לשלטלו בלא קליפה. ומטמא בשל קטנית כלומר בשל עדשין שאם נטמא הקליפה נטמא האוכל והא הכא דפחות מכפול וחשוב לו שומר וכיצד א"ר חנינא זהו שיעור: בקולחא ומשום יד. כלומר מה ששנינו ומטמא בשל קטנית לאו בשומר אלא בקלח ומשום יד דיד מכניס הטומאה לאוכל. ומאי במשמושן בתשמישן שמטלטלו בידות. ת"ש תנא דבי ר' ישמעאל על כל זרע זרוע אשר יזרע כו'. כלומר והא הכא דחטה ושעורה הוא פחות מכפול וחשוב שומר: בריה שאני כלומר אבל בשר אם יש בעור פחות מכפול אין חשוב לו העור שומר ואין מכניס ומוציא את הטומאה: בעי רב אושעיא

[א] [ל"ל פיטורים], [ב] תוספתא דעוקצין רפ"ב, [ג] עוקצין פ"ג מ"ב, [ד] ממחות ע: [לעיל קח:], [ה] רש"ל מ"ז, ו) [לעיל לו. ק.], ז) [לעיל קיח.], [ח] [קיח: ד"ה וכרי יוחנן], [ט] עיין רש"ל,

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפֹּל מִנְּבֵלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵע טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבני מדם מוציאין לזוריעה תמה:

מוסף רש"י

על כל זרע זרוע. גבי טומאת אוכלין כתיב, ותמ"ג דכתיבה קרא טהור הוא כתיב ביה, טעמא משום דלא נוכשר, דמיית ליה וכי יותן מים על זרע דהוכשר טמא הוא (לעיל קיז:). **כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה.** שאין מקפידין שם קליפתן שנכנסת, כך הם מנטרפין לטומאה, דשומר לאוכל מצטרף עמו (מנחות ע:).

רבינו גרשום

יהודה בן נקוסא אומר היאך שני עצמות כו' כלומר [כיון] דאין כשיעור על עצם אחד הבית טהור: ורב האי במאי מוקים ליה אי ביד קשיא רישא. כלומר אי מוקים [שיש] שני חצאי זיתים בשר על העצמות קשיא רישא דברישא חזינן דכחצי זית חשוב יד והוא סבר אין יד לפחות מכזית: אי בשומר. דמוקים [שיש] עליהן שני חצאי זיתים במוח שבתוכן קשיא סיפא דהוא סבר אין חשוב שומר לפחות מכפול הא כפול חשוב שומר ובסיפא לר' יהודה בן נקוסא [דאמר] היאך שני זיתים כו' [הרי] דלא חשוב שומר פחות מכזית ואין מביא את הטומאה. ולר' יוחנן קשיא סיפא דהוא אמר יש שומר לפחות מכפול ואנן חזינן בסיפא דאין חשוב שומר לפחות מכזית: איבעית אימא ביד הוא דאמר כר' יהודה בן נקוסא כו'. כלומר איבעי תימא מוקים לה כולה ביד והוא דאמר כר' יהודה בן נקוסא [דאמר] דאין יד לפחות מכזית: ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר כת"ק. כלומר דת"ק סבר יש שומר לפחות מכזית כרב דאמר אין שומר לפחות מכפול הא כפול יש שומר אע"ג דפחות מכזית: ור' יוחנן אמר כולה ביד. כלומר כולה ברייתא (מוקים ו) לה כר' יהודה בן נקוסא ות"ק) והוא דאמר כתנא דיש יד לפחות מכזית: ת"ש קולית שיש עליה כזית בשר כו' כלומר גוררת כולה לטומאה אפי' הטומאה בראש הקולית מי שנוגע בצד אחד טמא ורב האי במאי מוקים לה אי ביד דמוקים שיש עליה כזית בשר וחשוב הקולית יד לפחות מכזית ואנן חזינן בסיפא דאין חשוב שומר לפחות מכזית: אי בשומר. כלומר אי קשיא סיפא דרב סבר אין יד לפחות מכזית ואנן חזינן בסיפא דאין חשוב שומר לפחות מכפול הא כפול חשוב שומר ובסיפא לר' יהודה בן נקוסא [דאמר] היאך שני זיתים כו' [הרי] דלא חשוב שומר פחות מכזית ואין מביא את הטומאה. ולר' יוחנן קשיא סיפא דהוא אמר יש שומר לפחות מכפול ואנן חזינן בסיפא דאין חשוב שומר לפחות מכזית: איבעית אימא ביד הוא דאמר כר' יהודה בן נקוסא [דאמר] דאין יד לפחות מכזית: ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר כת"ק. כלומר דת"ק סבר יש שומר לפחות מכזית כרב דאמר אין שומר לפחות מכפול הא כפול יש שומר אע"ג דפחות מכזית: ור' יוחנן אמר כולה ביד. כלומר כולה ברייתא (מוקים ו) לה כר' יהודה בן נקוסא ות"ק) והוא דאמר כתנא דיש יד לפחות מכזית: ת"ש קולית שיש עליה כזית בשר כו' כלומר גוררת כולה לטומאה אפי' הטומאה בראש הקולית מי שנוגע בצד אחד טמא ורב האי במאי מוקים לה אי ביד דמוקים שיש עליה כזית בשר וחשוב הקולית